

Авторы статьи анализируют проблемы высшей школы, которые обусловлены отставанием комплексных реформ в среднем образовании. В статье рассмотрены перечень причин, влияющих на низкий уровень фундаментальных знаний по естественным наукам выпускников средних школ, а также предложены пути их решения

С.Д.Деменкова

**ПРОБЛЕМИ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУ-  
ВАННЯ ФУНДОМЕНТАЛЬНОЇ БАЗИ ЗНАНЬ ВИПУСКНИКІВ ШКІЛ  
ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Автори статті аналізують проблеми вищої школи, які обумовлені відставанням комплексних реформ в середній освіті. У статті розглянуто перелік причин, що впливають на низький рівень фундаментальних знань по природних науках випускників середніх шкіл, а також запропоновано шляхи їх вирішення

S. Demenkova

**PROBLEMS OF SECONDARY EDUCATION OF, WHICH INFLUENCE ON  
FORMING OF FUNDOMENTAL'NOY OF BASE KNOWLEDGES OF  
GRADUATING STUDENTS OF SCHOOLS AND WAYS OF THEIR DECISION**

The authors of the article analyse the problems of higher school, which are conditioned lag of complex reforms in secondary education. The list of reasons which influence on the low level of fundamental knowledges on natural sciences of graduating students of middle schools is considered in the article, and also the ways of their decision are offered

*Стаття надійшла до редакції 21.06.2011*

**УДК [378.016]:004**

*Лановенко А. О.,  
м. Вінниця, Україна*

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ  
ФАХІВЦІВ**

**Постановка проблеми.** Науково-технічний прогрес, інформатизація суспільства ХХІ століття зумовили необхідність інноваційної діяльності

педагога. Нині суспільство зацікавлене в тому, щоб громадяни були здатні самостійно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до умов життя, яке стрімко змінюється.

Розробка та введення нових освітніх стандартів на основі компетентнісного підходу зумовили необхідність здійснення проектування і організації навчального процесу у ВНЗ з урахуванням вимог, що висуваються до основних освітніх програм, освітньо-кваліфікаційних рівнів: бакалавр, спеціаліст, магістр.

Компетентність у навчанні – коло питань, в яких людина добре розуміється і які набуває не лише під час вивчення предмета, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища тощо [1, с. 59].

**Аналіз попередніх досліджень** свідчить, що нині значно збільшилась увага до вивчення проблеми підготовки фахівців на основі компетентнісного підходу. Так, учені П. Бех, О. Бігич, О. Овчарук, О. Пометун, С. Шишова в своїх дослідженнях розглядають особливості компетентнісного підходу в педагогічному контексті; вивчення особливостей розвитку комунікативної компетентності – І. Зимняя, А. Хуторський, Ю. Татур та ін.

Компетентії – відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки студента, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат [1, с. 59].

**Мета статті** полягає в розгляді компетентнісного підходу в підготовці фахівців у ВНЗ, а також проектуванні навчального процесу та педагогічних технологій відповідно до вимог компетентнісного підходу.

**Виклад основного матеріалу.** Що принципово нового дає компетентнісний підхід у підготовці фахівців у ВНЗ?

1. Компетентнісний підхід дозволяє готувати кадри відповідно до динамічних змін ринку, його вимог, що зумовлює мету та зміст професійної підготовки фахівця.

2. Компетентнісний підхід дозволяє розглядати та деталізувати спільну мету – професійну компетентність як суму певних компетентностей, що до неї входять.

3. Компетентнісний підхід змістовно, продуктивно та інструментально зв'язує мету, зміст, процес.

4. Компетентнісний підхід спрощує і робить конкретним взаємозв'язок дидактичних умов, проектування навчального та управлінського процесів.

5. Компетентнісний підхід дозволяє зробити методiku навчання конкретною, посилюючи її прикладну спрямованість.

6. Компетентнісний підхід у процесі проектування навчального процесу з профілюючих дисциплін радикально змінює процес конструювання і формулювання цілей професійної підготовки, сприяє підвищенню якості навчання, його продуктивності та керованості.

7. Конструювання цілей з урахуванням компетентності і ключових

компетенцій виступає новим дидактичним інструментом, що реалізує компетентнісний підхід.

8. Компетентнісний підхід сприяє реалізації мотиваційної складової навчального процесу.

З метою реалізації методичних розробок компетентнісного підходу використовуються:

- технологізація проектування;
- моделювання основних технічних об'єктів: навчальний процес, траєкторія та методична система навчання, що зорієнтовані на розв'язання актуальних проблем сучасної освіти;
- використання результатів інтеграції педагогічних та інформаційних технологій як якісно новий етап інформатизації навчального процесу;
- нові можливості інформатизації управління якістю навчального процесу на основі компетентнісного підходу;
- модернізація методичної системи роботи.

Використання педагогічних технологій у навчальному процесі сприяє досягненню поставленої мети або коригуванню попереднього етапу.

Одне із найбільш удалих визначень педагогічної технології запропонував В. Безпалько, в якому розкрив зміст технології в педагогіці:

- за допомогою педагогічної технології відбувається попереднє проектування навчально-виховного процесу;

педагогічна технологія передбачає проект навчально-виховного процесу, що визначає структуру і зміст навчально-пізнавальної діяльності самого учня;

- у педагогічній технології закладене цілеспрямоване навчання – центральна проблема, що розглядається в двох аспектах:

перший – діагностичне цілеутворення та об'єктивний контроль якості засвоєння навчального матеріалу;

другий – розвиток особистості в цілому;

- принцип цілісності – розробка та практична реалізація педагогічної технології.

Отже, згідно з думкою В. Безпалько, педагогічна технологія спрямована на формування особистості, її якісної професійної підготовки.

Виокремимо основні дидактичні ідеї, що стосуються професійної підготовки студентів ВНЗ з урахуванням компетентнісного підходу:

1. Принципова відмінність педагогічної технології від традиційної методики полягає в гарантованості досягнення кінцевого результату і процедурності проектування навчального процесу.

2. Педагогічна технологія універсальна для будь-якого навчального закладу, дисципліни, викладача, групи, студента.

3. Проектувальна діяльність викладача складається з проектування системи мікроцілей з кожної дисципліни на весь період вивчення дисципліни,

діагностиці і проектуванні в цілому технологічної карти.

4. Головна перевага педагогічної технології полягає в тому, що вона ліквідує основну кризову зону у вищій освіті. Кожний вид компетентності складається з компетенцій, а тому кожна дисципліна формує в студентів ті або інші компетенції. Таким чином, метою вивчення кожної дисципліни є формування в студентів цілком певного набору компетенцій.

5. Технологічна карта, яка проектується викладачем на кожен навчальну тему, формує головні параметри навчального процесу, навчання, що забезпечує успіх, розвиток студентів: цілепокладання, діагностика, корекція, дозування домашніх завдань, логічна структура навчального процесу.

6. Навчальна тема – основний об'єкт проектування викладачем навчального процесу. Емпірично встановлені оптимальні межі навчальної теми: мінімальне число годин 6-8, максимальне – 22-24 години. Саме у такій системі занять можна продуктивно використовувати об'єктивні закономірності навчального процесу, домагаючись оптимальної якості навчання.

7. Проектування технологічної карти теми починається з формування цілепокладання – мікроцілей. Одна тема може мати 2-5 мікроцілей, реалізація яких сприяє формуванню певної компетенції.

8. Діагностика розуміється і реалізується як констатація факту досягнення або факту недосягнення студентом мікромети. Діагностика проводиться письмово і складається з чотирьох завдань: перші два – рівень стандарту (оцінка «залік» або «задовільно»), третє - рівень «добре», четверте завдання – рівень «відмінно». Зміст діагностики однозначно визначається змістом мікромети і зрештою сформованістю тієї або іншої компетенції.

9. Дозування самостійних завдань призначене для системної підготовки студентів до успішної діагностики. В той самий час, дозування застерігає від навчального перевантаження студентів.

10. Педагогічна технологія формує у викладача нові моделі презентації навчального процесу, на яких засновано і обґрунтовано проектування майбутнього навчального процесу, його головні характеристики – логічній структурі. Логічна структура – це система занять, розбитих на групи за числом мікроцілей. Кожна мікромета припускає деяку групу занять, наприкінці яких, по-перше, має бути досягнута мікромета, по-друге, це «зона найближчого професійного розвитку» студента. Використовуваний нами термін «зона найближчого професійного розвитку» відрізняється від використовуваного психологами. В нашому випадку, вона в основному і структурно, і змістовно розкриває, спрямовує навчально-пізнавальну і квазіпрофесійну роботу студента. Поле розвитку – інший рівень логічної структури. Третій рівень логічної структури – понятійне поле, що є розподіленим за заняттями понятійним апаратом теми, забезпечує формування ключових компетенцій. Саме тут криється значний резерв для оптимізації навчального процесу.

11. Студенти, які не пройшли діагностику, є учасниками корекції, досягаючи рівня стандарту.

12. Технолізація навчального процесу на стадії проектування та на стадії реалізації відкриває нові можливості для доцільного, об'єктивного і досить чіткого управління навчальним процесом, його якістю. В технології управління розглядаються як управлінська діяльність, так і формування нового управлінського мислення.

Виділимо проблеми, які виникають в процесі адаптації технології проектування навчального процесу до вимог компетентнісного підходу.

1. Чи всі компетенції однаково значущі в процесі формування професійної компетентності фахівця?

2. Чи завжди справедливе положення, що зі сформованості всіх ключових компетенцій випливає сформованість підсумкової професійної компетентності студента?

3. Переклавши ключові компетенції мовою мікроцілей і розподіливши мікроцілі за навчальними дисциплінами, можна говорити, що позитивні оцінки з цих мікроцілей однозначно інформують нас про сформованість цієї компетенції?

З останньої проблеми випливає низка нових проблем:

а) яким має бути оптимальний розподіл мікроцілей за діючим навчальним планом з профільюючих дисциплін?

б) чи необхідно оптимізувати набір діючих дисциплін? Чи потрібно введення нових дисциплін, структура яких повністю була б підпорядкованою логічній послідовності формування компетентності?

в) ведення звітної документації за фактом досягнення студентами мікроцілей;

г) об'єм і труднощі, які можуть виникнути в майбутніх методичних роботах:

- висококваліфікована робота щодо перекладу змісту компетенцій на мову мікроцілей, що діагностуються;
- для кожної мікромети створюється діагностика, що однозначно інформує про факт досягнення мікромети й означає її сформованість;
- створення нової редакції і логічної структури навчальних програм, цільової установки, які стають компетенціями;
- нова логіка вибудови модулів і навчально-методичних комплексів, гранично прозора і логічно струнка система розподілу компетенцій з навчальних дисциплін професійної підготовки викладачів.

**Висновок.** Отже, використання компетентнісного підходу в підготовці фахівців у ВНЗ дозволяє готувати кадри відповідно до вимог ринку, можливості гнучкої адаптації до швидко змінних умов життя, а навчальний процес у ВНЗ сприятиме підвищенню якості навчання, його продуктивності та керованості.

**Список літератури:** 1. Гуревич Р. С. Компетентнісна освіта у вищій школі : методичний посібник для викладачів педагогічних вищих навчальних закладів / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко. – [2-е вид., доп.]. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2010. – 166 с. 2. Монахов В. М. Введение в теорию педагогических технологий. Монография / В. М. Монахов. – Волгоград : «Перемена», 2006 г. 3. Монахов В. М. Что дают учителю педагогические технологии при реализации компетентностного подхода в образовательном процессе. Монографический сборник трудов научно-практической конференции «Технологии В. М. Монахова в образовательном пространстве города Тольятти». Тольятти, 2007 г. 4. Пометун О. Запровадження компетентнісного підходу – перспективний напрям розвитку сучасної освіти. – <http://visnyk.iatp.org.ua/> 5. Тархан Л. З. Дидактическая компетентность инженера-педагога : теоретические и методические аспекты : монография / Тархан Л. З. – Симферополь : изд-во «Крымчупедиз», 2008. – 424 с.

**Bibliography (transliterated):** 1. Hurevych R. S. Kompetentnistna osvita u vyshhij shkoli : metodychnyj posibnyk dlya vykladachiv pedahohichnyx vyshhyx navchal"nyx zakladiv / R. S. Hurevych, M. Yu. Kademiya, L. S. Shevchenko. – □2-е vyd., dop.□. – Vinnycya : TOV «Planer», 2010. – 166 s. 2. Monaxov V. M. Vvedenye v teoryyu pedahohycheskыx texnolohыj. Monohrafiyya / V. M. Monaxov. – Volhohrad : «Peremena», 2006 h. 3. Monaxov V. M. Chto dayut uchytelyu pedahohycheskye texnolohyy pry realizacyu kompetentnostnoho podxoda v obrazovatel"nom processe. Monohrafycheskyj sbornыk trudov nauchno-praktycheskoj konferencyu «Texnolohyy V. M. Monaxova v obrazovatel"nom prostranstve horoda Tol"yatty». Tol"yatty, 2007 h. 4. Pometun O. Zaprovdzhennya kompetentnisnoho pidxodu – perspektyvnyj napryam rozvytku suchasnoyi osvity. – <http://visnyk.iatp.org.ua/> 5. Tarxan L. Z. Dydaktycheskaya kompetentnost" ynzhenera-pedahoha : teoretycheskye y metodycheskye aspekty : monohrafiyya / Tarxan L. Z. – Symferopol" : yzd-vo «Kыtmuchpedyz», 2008. – 424 s.

А. О. Лановенко

### **КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ**

У статті розглядається компетентнісний підхід у підготовці фахівців у ВНЗ, проектування навчального процесу, педагогічних технологій відповідно до вимог компетентнісного підходу та розв'язання відповідного кола питань.

А.О. Лановенко

### **КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ**

В статье рассматривается компетентностный подход в подготовке специалистов в вузах, проектирование учебного процесса, педагогических технологий в соответствии с требованиями компетентностного подхода и решения соответствующего круга вопросов.

A. Lanovenko

### **COMPETENCE APPROACH IN VOCATIONAL TRAINING OF SPECIALISTS**

In statti rozglyadaetsya kompetentnisny pidhid have pidgotovtsi fahivtsiv in BIS, proektuvannya navchalnogo process, pedagogichnih tehnologiy vidpovidno to vimog kompetentnisnogo pidhodu that rozv'yazannya vidpovidnogo cola diet.

*Стаття надійшла до редакції 11.04.2011*

**УДК 378**

*Левченко Т.О.  
м. Харків, Україна*

### **ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАУДИТОРНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ І – ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ**

**Постановка проблеми** Аналіз концептуальних підходів до дозвіллевої діяльності молоді, що навчається, показує, що педагоги займаються організацією дозвілля студентів в рамках позааудиторної роботи в рамках різних виховних заходів. Ми провели емпіричне дослідження і вибрали респондентами: студентів вищого навчального закладу. Ймовірно, організація дозвілля молодих людей займає поки другорядне місце в системі освіти, що є наслідком формального осмислення проблем організації вільного часу студентів. В цілому, загальне бачення молоддю яка навчається, організації дозвілля практично єдині, що може свідчити про систему поглядів, що склалася, на дозвілля як на суспільне явище. В той же час ми поки можемо говорити про те, що все ще не сформована структура дозвілля в системі освітнього простору, і за його межами, що не дозволяє виробити струнку систему виховання з використанням всього арсеналу форм, методів, змісту дозвіллевої діяльності діяльності [3, с. 113]. Організація дозвілля як індивідуально вибіраної сфери стає суб'єктивнішою, наведеною на розвиток прихованих нереалізованих потреб студентства, затвердження їх статусної ролі в сучасному суспільстві. Індивідуальний вибір може відбуватися в рамках професії, сімейному житті і так далі. Але він може мати і асоціальну спрямованість, вести до руйнування особи і суспільного життя. Такі обставини вимагають подальших досліджень з обраної теми.